

ZARZĄDZANIE PESTYCYDAMI

Istotne dla rolników i zarządzających magazynami

Kilka państw spoza Unii Europejskiej jest dużymi eksporterami netto nasion oleistych, w szczególności soi, słonecznika oraz w mniejszym zakresie rzepaku. Znaczne ilości wymienionych nasion oleistych wysyłane są do krajów Unii Europejskiej (UE), ze szczególnym uwzględnieniem Austrii, Belgii, Niemiec, Holandii i Hiszpanii.

Istotne jest, aby nasiona oleiste nie były skażone pestycydami na poziomie niezgodnym z Rozporządzeniem UE.

Najwyższe dopuszczalne poziomy dla pestycydów w UE*) (lista niepełna)

*) Prawo UE w tym zakresie może podlegać zmianom. Aktualne informacje dostępne są pod adresem: <https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database>

NASIONA RZEPAKU	mg/kg	NASIONA SŁONECZNIKA	mg/kg	ZIARNO SOI	mg/kg	SIEMIĘ LNIANE	mg/kg
Bifenyl	0,01	Azoksystrobina	0,5	Antrachinon	0,02	2,4 D	0,05
Karbendazym	0,1	Kaptan	0,07	Chloropiryfos	0,1	Chloropiryfos	0,01
Chlormekwat	7,0	Chlormekwat	0,01	Chloropiryfos metylowy	0,05	Lambda-cyhalotryna	0,2
Chloropiryfos	0,04	Chloropiryfos	0,01	Klotianidyna	0,02	Cypermetyryna	0,2
Chloropiryfos metylowy	0,05	Chloropiryfos metylowy	0,05	Cyprokonazol	0,07	Glifosat	10,0
Cypermetyryna	0,2	Cypermetyryna	0,2	Dikwat	0,3	Haloksyfop	0,01
Cyprokonazol	0,4	Deltametryna	0,05	Fosetyl-Al	2,0	Imidaklopyryd	0,05
Dimetoat	0,01	Dichlorfos	0,01	Glufosynat	2,0	Malation	0,02
Dikwat	1,5	Dikwat	0,9	Glifosat	20,0	MCPA	0,1
Ditiokarbaminiany	0,5	Glifosat	20,0	Haloksyfop	0,5	Pirymifos metylowy	0,5
Fluopyram	1,0	Imidaklopyryd	0,1	Heptachlor	0,01		
Fluazyfop-p	9,0	Lambda-cyhalotryna	0,2	Malation	0,02		
Flutriafol	0,5	Malation	0,02	Parakwat	0,02		
Fosetyl-Al	2,0	Mepikwat	40,0	Pirymifos metylowy	0,5		
Glifosat	10,0	Pirymifos metylowy	0,5	Procymidon	0,02		
Glufosynat amonowy	1,5	Tetrametryna	0,01				
Haloksyfop	0,2						
Imidaklopyryd	0,1						
Malation	0,02						
Mepikwat	15,0						
Parakwat	0,02						
Pirymifos metylowy	0,5						
Tebukonazol	0,5						
Tiaklopyryd	0,6						

Niewłaściwe stosowanie pestycydów może mieć negatywny wpływ na zdrowie konsumentów.

Często uniemożliwia to handlowcom oraz przemysłowi przetwórczemu zakup nasion oleistych oraz zbóż, gdyż rozporządzenie ogranicza wprowadzanie tych produktów na unijny rynek spożywczy i/lub paszowy o przekroczonych poziomach pozostałości.

Rozporządzenie UE nr 396/2005 ma na celu zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów poprzez określenie zharmonizowanych postanowień w obrębie UE dotyczących najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości (NDP) dla żywności oraz pasz pochodzenia roślinnego i zwierzęcego.

Rozporządzenie to dotyczy zarówno żywności przetworzonej, jak i nieprzetworzonej oraz paszy wytwarzanej lub stosowanej w UE, w której mogą występować pozostałości pestycydów.

Istniejące NDP dla wszystkich zatwierdzonych substancji aktywnych podlegają regularnym kontrolom w UE. Aby dowiedzieć się, jaki jest najwyższy dopuszczalny poziom dla danego pestycydu w konkretnej uprawie, można to sprawdzić w bazie danych dostępnej na stronie internetowej Unii Europejskiej. Bazę można przeglądać według rodzaju upraw, grupy upraw, kodu upraw lub według pestycydu, we wszystkich językach Unii Europejskiej. Baza danych dostępna pod linkiem: <https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database>

Niniejsza broszura jest wynikiem wspólnego działania firm handlowych i przetwórstwa nasion oleistych oraz magazynierów, koordynowanego przez MVO (Holenderski Przemysł Olejowo-Tłuszczowy), FEDIOL (Europejskie stowarzyszenie producentów olejów roślinnych i pasz białkowych), COCERAL (Europejskie stowarzyszenie handlu zbożami i roślinami oleistymi), Het Comité (Holenderskie Stowarzyszenie handlu zbożami i materiałami paszowymi), UNISTOCK (Europejskie zrzeszenie zawodowych podmiotów prowadzących składy portowe masowych towarów rolnych).

WYTYCZNE DLA ROLNIKÓW

(Dobra praktyka rolnicza)

- Należy unikać kupna pestycydów z nieznanymi źródłami. Należy upewnić się, że znamy dostawcę pestycydu. Zjawisko handlu podrabianymi i nielegalnymi pestycydami rośnie. Takie pestycydy mogą zawierać niedozwolone substancje i mogą stanowić zagrożenie dla ludzkiego zdrowia i/lub środowiska. Zakup pestycydów z nielegalnego źródła, może spowodować niemożliwość sprzedaży wyprodukowanego surowca.
- Przed zbiorami należy upewnić się, że przestrzegane są wymagane okresy karencji dla stosowanych środków chemicznych. W przeciwnym razie ich pozostałości będą obecne w nasionach, co wiąże się z niemożliwością ich sprzedaży, ponieważ nie będą one spełniać wymogów określonych w Rozporządzeniu UE nr 396/2005.
- Podczas stosowania pestycydów należy przestrzegać zalecanych dawek. Oprysk dawką wyższą niż zalecana będzie prowadzić do podwyższonych poziomów pozostałości tego pestycydu w zbieranych nasionach. W następstwie może to skutkować przekroczeniem określonych prawem najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości. Nieprzestrzeganie zalecanych dawek może także narażać zdrowie i bezpieczeństwo pracowników.
- W przypadku różnych rodzajów upraw na sąsiadujących polach, należy upewnić się, że urządzenie opryskowe będzie dokładnie ukierunkowane, aby zminimalizować rozprzestrzenianie się pestycydu na sąsiadujące uprawy. Oprysków nie należy wykonywać przy silnym wietrze.
- Należy upewnić się, że pojazdy używane do transportu nasion oleistych będą zupełnie czyste, tak aby surowiec nie został zanieczyszczony środkami chemicznymi czy innymi substancjami toksycznymi, które mogły być wcześniej przewożone tym samym pojazdem.
- Składowanie środków chemicznych w gospodarstwie rolnym powinno odbywać się w miejscu oddalonym od miejsca składowania ziarna i nasion. Opakowania pestycydów powinny być dokładnie zabezpieczone przed wyciekami.
- Należy dopilnować, aby nawozy, oleje i płyny elektryczne były składowane oddzielone od zbóż i nasion.
- Należy dopilnować, aby nasiona przeznaczone do wysiewu były oddzielone od tych przeznaczonych do sprzedaży, aby uniknąć jakiegokolwiek skażenia pestycydami.
- Przy procesie dosuszania nasion oleistych należy upewnić się, że proces ten jest w pełni kontrolowany. Proces suszenia może prowadzić do występowania w olejach roślinnych np. bifenylu, antrachinonu, 2-fenylofenolu, co także regulowane jest Rozporządzeniem UE nr 396/2005. Zasadniczo, metoda suszenia pośredniego zapewnia niższą zawartość tych substancji w porównaniu z suszeniem bezpośrednim. Zmiany w technice suszenia/urządzeniach/paliwie czy parametrach procesowych suszenia mogą również przyczynić się do ograniczenia powstawania tych substancji podczas suszenia.
- Należy upewnić się, iż zastosowanie nawozów czy innych biostymulantów nie będzie prowadziło do przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów dla danej substancji w (np. stosowanie produktów zawierających fosfony może prowadzić do przekroczenia NDP dla fosetylu-AL).

Rozważne stosowanie pestycydów jest konieczne, aby uniknąć problemów handlowych dotyczących całego łańcucha dostaw.

Zadbajmy wspólnie o naszą produkcję oraz handel stosując Dobrą praktykę rolniczą i odpowiednio obchodząc się z pestycydami.

WYTYCZNE DLA ZARZĄDÓW MAGAZYNÓW

- Należy upewnić się, że w silosach nie dochodzi do wycieków pestycydów, które mogłyby spowodować skażenie nasion lub ziarna.
- Każdorazowo kiedy składowane mają być różne nasiona lub ziarna, ściany wewnętrzne silosu należy wyczyścić, aby uniknąć ich mieszaniny. Czyszczenie ścian wewnętrznych silosu ma zasadnicze znaczenie w przypadku, kiedy ostatnim przechowywanym produktem były ziarna lub nasiona traktowane środkami chemicznymi.
- Linie transportowe (przenośniki zgarnikowe, taśmy itd.) należy czyścić każdorazowo, gdy nastąpi zmiana produktu, a zwłaszcza gdy transportowane są nimi ziemniaki, nasiona lub ziarna traktowane pestycydem.
- Stosowanie pestycydów w magazynach jest dozwolone wyłącznie w przypadku zbóż, natomiast nie jest dozwolone dla nasion oleistych, z wyjątkiem fosforowodoru. Środki zapobiegawcze porażeniu nasion należy szacować każdorazowo w zależności od sytuacji i faktycznych potrzeb.
- W przypadku, gdy przechowywane nasiona lub ziarna wymagają zastosowania pestycydów, na miejscu powinien być prowadzony rejestr zabiegów. Zapewnia to możliwość prześledzenia każdej niezgodności w całym łańcuchu dostaw, od rolnika do konsumenta. Rejestr taki powinien zawierać:
 - datę;
 - termin zastosowania;
 - rodzaj substancji aktywnych;
 - dawkę;
- informację o czyszczeniu przenośników zgarnikowych po zabiegu wraz z podpisem operatora oraz opisem zastosowanego czyszczenia.
- W przypadku konieczności zastosowania sprzętu do oprysku w celu ochrony zbóż w magazynach, należy upewnić się, że przed transportem nasion oleistych przez przenośniki zgarnikowe, następujące pozycje będą na bieżąco sprawdzane:
 - czy poprzednio transportowane ziarno zostało usunięte z taśm/przenośników zgarnikowych;
 - czy taśmy/przenośniki zgarnikowe zostały oczyszczone, a ewentualne pozostałości pestycydów zostały usunięte;
 - czy sprzęt do oprysku jest wyłączony;
 - czy dysze umieszczone nad taśmą/przenośnikiem zgarnikowym nie przeciekają. Należy prowadzić dokumentację stanowiącą potwierdzenie przeprowadzanych kontroli.

CO JESZCZE MOŻNA ZROBIĆ?

Podczas składowania ziarna należy używać wyłącznie fosforowodoru, który jako pestycyd nisko pozostałościowy, dopuszczony jest także do stosowania w przypadku słonecznika i innych nasion oleistych.

Sole fosforowodorowe i fosforkowe (suma fosforowodoru i generatorów fosforowodoru (odpowiednie sole fosforkowe), oznaczona i wyrażona jako fosforowódór)	NDP (mg/kg)
Siemię lniane	0,05
Kukurydza	0,7
Rzepak	0,05
Soja	0,05
Słonecznik	0,05

Likwidacja najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości w przypadku nieodnowienia zatwierdzenia substancji czynnej

Unijne przepisy w sprawie pestycydów dotyczące wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin (Rozporządzenie (WE) nr 1107/2009) dotyczą szeregu kryteriów, zwanych kryteriami „cut-off”. Substancje czynne spełniające te kryteria nie mogą zostać zatwierdzone bez poprzedzającej jej oceny ryzyka, dokonywanej w oparciu o rodzaj zagrożenia dla zdrowia lub środowiska.

W konsekwencji nieodnowienia zatwierdzenia substancji czynnych, spełniających kryteria „cut-off” dla zdrowia ludzkiego, dopuszczenia środków ochrony roślin zawierających te substancje czynne zostają odwołane, a istniejące NDP dla ich pozostałości zostaną usunięte (tj. ustanowione na 0,01 mg/kg lub na określony limit ilościowy). Dla tych substancji mogą nie zostać przyznane okresy przejściowe na zastosowanie zmienionych NDP, a które mogą wejść w życie dopiero 6 miesięcy po terminie wejścia w życie właściwych rozporządzeń, a nawet wcześniej.

Jeżeli nie były przewidziane, zmiany NDP mogą być bardzo problematyczne i zakłócać handel zbożem z UE.

Projekty decyzji UE o nieodnowieniu zatwierdzenia substancji czynnych zgodnie z Rozporządzeniem (WE) nr 1107/2009, co później może prowadzić do obniżenia NDP, na wstępnym etapie zgłaszane są Światowej Organizacji Handlu (WTO) w ramach porozumienia w sprawie Barier Technicznych w Handlu (TBT) i w związku z tym są ogólnie dostępne. Obniżenie powiązanych NDP jest także zgłaszane na etapie zgłaszania projektu do WTO w ramach umowy o środkach sanitarnych i fitosanitarnych (SPS). Władze krajów nienależących do UE mogą wówczas ingerować w te procesy. W przypadku substancji czynnych, dla których nie zainicjowano procedury odnowienia przez zainteresowanych operatorów ekonomicznych, lub których wnioski zostały wycofane, informacje publiczne na temat tego, kiedy wygaśnie zatwierdzenie substancji czynnych, są dostępne na stronie internetowej bazy danych UE dotyczącej pestycydów.

1) G/SPS/GEN/1494/Rev.1 Komitet Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych - Ciągła kontrola najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w Unii Europejskiej - Komunikat Unii Europejskiej - Poprawiona wersja